

*“Zo heb ik nog nooit naar
deze tekst gekeken!”*

Over genreanalyse door
hbo-vakdocenten

Cindy Kuiper

Werkconferentie TVO
Amersfoort, 6 december 2019

Opbouw
Informeel
Spreektaal
Woordgebruik
Schrijver-lezer
Structuur
Genreanalyse
Taalkeuze
Genredidactiek
Taalgericht
Field
Expliciet
Relatie
Inhoud
Tenor
Tekst

Opzet

1. Over genredidactiek
2. Genredidactiek en vakdocenten
3. 'Goede praktijk': genreanalyse
white paper hotel management
4. Tot slot

1 Genredidactiek (1)

- Vorm van taalgericht vakonderwijs
- Een expliciet op taalvaardigheid gerichte didactiek, waarbij leerders middelen krijgen aangereikt om tot productie van teksten te komen die kenmerkend zijn voor een bepaald vakgebied (Van Dijk, 2011)
- Genre: een doelgericht, gefaseerd en sociaal proces (hier: teksttype)

Genrefamilie	Genres	Kenmerkend aspect
Verhalende genres	Vertelling	Ervaring
	Verhaal	Complicatie
Feitelijke genres	Verslag	Chronologie
	Beschrijving	Classificatie
	Procedure	Instructie
	Verklaring	Causaliteit
	Oproep/verzoek	Motivatie
Waarderende genres	Beschouwing	Perspectieven
	Betoog	Argumenten
	Respons	Reactie

1 Genredidactiek (2)

- Functionele taaltheorie

taal is middel om een doel te bereiken in een bepaalde, sociale context → taal is een keuze!

- Taal kiezen om:

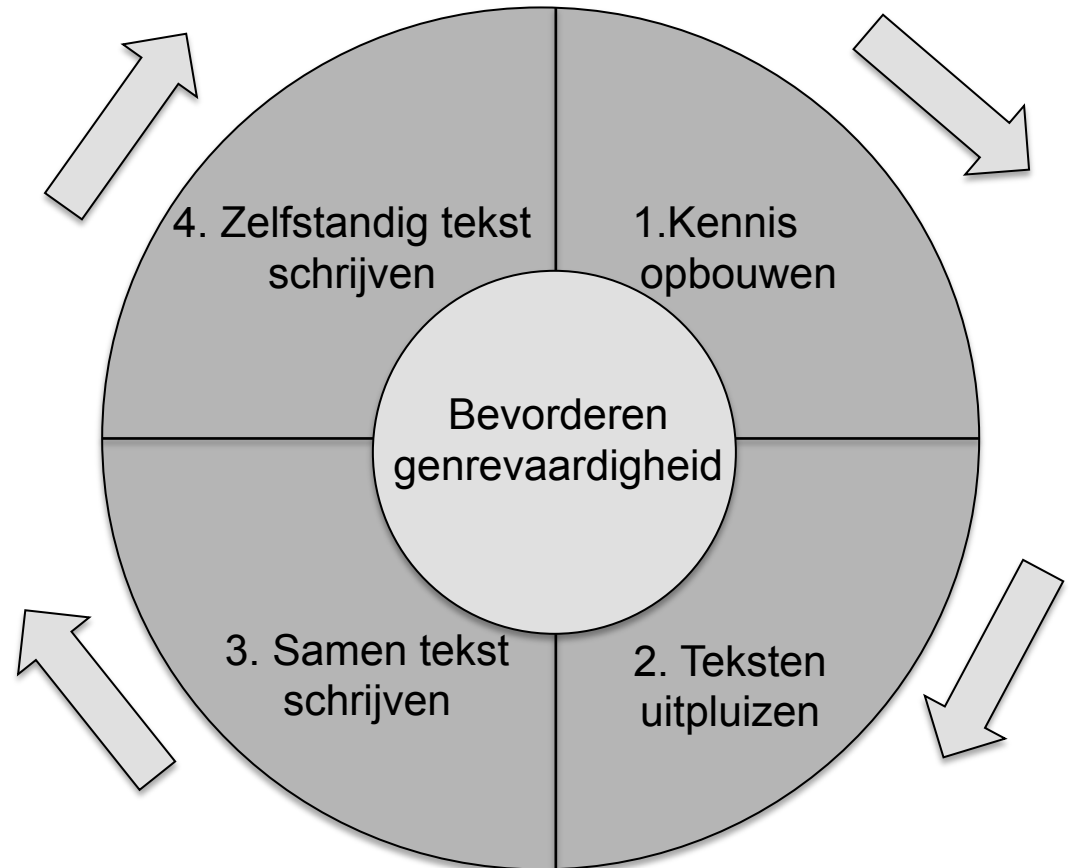
- ✓ onderwerp goed weer te geven
- ✓ relatie schrijver-lezer goed weer te geven
- ✓ samenhang/structuur weer te geven

- Opbouw kiezen → moves

Onderwijsleercyclus als instructiekader

1 Genredidactiek (3)

2 Genredidactiek en vakdocenten

Wat heeft een vakdocent nodig?

- Kennis van vakspecifiek genre en metataal

Wat verwacht ik en hoe leg ik dat uit?

- Kennis van/vaardigheid in genredidactiek

Hoe neem ik studenten mee door de fasen van de onderwijsleercyclus?

- Vaardigheid in taalproductie uitlokken

Hoe laat ik studenten veel spreken/schrijven zodat ik hun taalontwikkeling kan monitoren en ondersteunen?

Zie ook:

- Kuiper, C., Van Dijk, G., & Van Norden, S. (2019). Werken aan ontwikkeling van schrijfvaardigheid in het hbo-vakonderwijs: theorie, praktijk en richtlijnen. *Tijdschrift Voor Hoger Onderwijs*, 37(2/3), 27–43.

2 Genredidactiek en vakdocenten

Wat heeft een vakdocent nodig?

- Kennis van vakspecifiek genre en metataal

Wat verwacht ik en hoe leg ik dat uit?

- Kennis van/vaardigheid in genredidactiek

Hoe neem ik studenten mee door de fasen van de onderwijsleercyclus?

- Vaardigheid in taalproductie uitlokken

Hoe laat ik studenten veel spreken/schrijven zodat ik hun taalontwikkeling kan monitoren en ondersteunen?

Zie ook:

- Kuiper, C., Van Dijk, G., & Van Norden, S. (2019). Werken aan ontwikkeling van schrijfvaardigheid in het hbo-vakonderwijs: theorie, praktijk en richtlijnen. *Tijdschrift Voor Hoger Onderwijs*, 37(2/3), 27–43.

3 'Goede praktijk' (1)

Genreanalyse white paper

- Het uitpluizen van een vaktekst aan de hand van de eerder genoemde genoemde structuur- en taalkenmerken
- Eerst individueel, daarna in groep
- Aan de hand van format en voorbeeld (hand-out)

Context en deelnemers

- Hotel Management (HM) Saxion Apeldoorn
- Eerstejaarsvak Wereld van HM
- Zes vakdocenten (3 m/3 v)
- Niet bekend met TVO/genredidactiek
- Juni/juli 2019

Genreanalyse 'white paper' binnen Wereld van HM (WHM)

19 juni 2019

1 Doel

Omschrijf het communicatieve doel van de white paper binnen WHM, ofwel: wat wil de schrijver van een white paper volgens jou bij de lezer bereiken?

.....
.....
.....

2 Professionele context

Omschrijf de professionele context waarbinnen een white paper (zoals die van WHM) volgens jou functioneel is

.....
.....
.....

3 Plaats in onderwijscontext

Omschrijf hoe de white paper binnen WHM en binnen de opleiding volgens jou functioneel is

.....
.....
.....

4 Opbouw

Omschrijf hoe de white paper binnen WHM volgens jou opgebouwd zou moeten zijn; welke elementen/onderdelen horen er in welke volgorde in thuis?

.....
.....
.....

5 Onderwerp

Omschrijf waar de white paper binnen WHM volgens jou over gaat; welke woorden/formuleringen verwacht je daarin? Zijn er verschillen per element/onderdeel (zoals hierboven onderscheiden)?

.....
.....
.....

6 Relatie schrijver-lezer

Omschrijf hoe de schrijver van de white paper in WHM zich idealiter opstelt (en dus schriftelijk uitdrukt) richting de lezer?

.....
.....
.....

7 Organisatie en samenhang tekst

Omschrijf hoe de white paper in WHM is georganiseerd en hoe er samenhang binnen de tekst ontstaat

.....

3 'Goede praktijk' (2)

3 'Goede praktijk' (3)

Voorbeeld: genre-analyse 'recept in Allerhande'

1 Doel

Omschrijf het communicatieve doel van een recept in Allerhande: wat wil de schrijver van zo'n recept volgens jou bij de lezer bereiken?

Het communicatieve doel van zo'n recept is het instrueren van de lezer; die moet precies weten wat hij moet doen om het gerecht in het recept te maken. Wellicht is er ook nog een ander (verkapte) nevendoeel: het aanzetten van lezers tot het kopen van bepaalde ingrediënten bij AH om het recept te maken.

4 Opbouw

Omschrijf hoe een recept in Allerhande opgebouwd is; welke elementen/onderdelen horen er in welke volgorde in thuis?

Een recept in Allerhande bestaat meestal uit drie onderdelen:

- 1. Beschrijving doel: het gerecht dat je wilt maken (bijv. Boerenappeltaart)*
- 2. Beschrijving ingrediënten: wat heb je ervoor nodig (bijv. boter, appel, kaneel, rozijnen)*
- 3. Beschrijving procedure: hoe maak je het (bijv. zet eerst de oven aan, snij vervolgens de appels, wel de rozijnen.....)*

Soms is er nog een vierde onderdeel: een beschrijving van de bereidingstijd, het aantal kcal, kosten p.p., thema waar gerecht binnen past (bijv. Hollandse keuken) etc.

5 Onderwerp

Omschrijf waar een recept in Allerhande volgens jou over gaat; welke woorden/formuleringen verwacht je daarin? Zijn er verschillen per element/onderdeel (zoals hierboven onderscheiden)?

Een recept in Allerhande gaat over hoe een bepaald gerecht gemaakt kan worden. Hiertoe worden werkwoorden gebruikt die met koken/bakken te maken hebben, zoals snijden, bakken, mixen, splitsen, halveren. Verder worden er zelfstandig naamwoorden gebruikt van ingrediënten (meel, suiker, kerrie) en van hulpmiddelen (mes, mixer, beslagkom). Verder komen er vaak duidingen van hoeveelheden voor: een halve, $\frac{3}{4}$, het restant van etc.

6 Relatie schrijver-lezer

Omschrijf hoe de schrijver van het recept in Allerhande zich idealiter opstelt (en dus schriftelijk uitdrukt) richting de lezer?

De schrijver is geen bekende van de lezer. Hij formuleert in de gebiedende wijs (Bak, snij, meng, serveer) zonder de lezer daarbij rechtstreeks aan te spreken (niet: Mixt u nu het beslag.....). De schrijfstijl is verder actief en concreet; in zo min mogelijk, heldere, bewoordingen wordt de lezer geïnstrueerd.

7 Organisatie en samenhang tekst

Omschrijf hoe het recept in Allerhande is georganiseerd en hoe er samenhang binnen de tekst ontstaat

De tekst is vaak visueel in delen opgeknipt, soms met een kopje erboven (bijv. Ingrediënten

3 'Goede praktijk' (4)

Jullie analyse white paper?

- Doel, opbouw, onderwerp, relatie schrijver-lezer, organisatie en samenhang?

3 'Goede praktijk' (5)

Analyse vakdocenten WHM

1. Informeren (profileren, kennis demonstreren)
2. (management)Informatie over trends en ontwikkelingen, inhoudelijke focus
3. Kennismaking met literatuuronderzoek
4. Lead ^ inleiding topic ^ uitwerking topic ^ conclusie ^ literatuurlijst
5. Over trends in hotelbranche, woorden/ formuleringen die refereren aan:
 - 1) probleem *(tegenwoordig, er is meer behoefte aan, organisaties hebben ondersteuning nodig bij),*
 - 2) de trend die een oplossing kan bieden *(met deze ontwikkelingen kunnen bedrijven, deze trend biedt aanknopingspunten om, in de toekomst kan hiermee)*
 - 3) onderzoek naar de trend *(onderzoek laat zien dat, toepassing van trend X in andere organisaties laat zien dat)*

3 'Goede praktijk' (5)

Analyse vakdocenten (vervolg)

6. Schrijver kent lezer niet, spreekt hem niet rechtstreeks aan, kiest voor neutrale/objectieve stijl (*een bekend fenomeen is, onderzoek laat zien dat*), toont expertise zonder focus op zichzelf te leggen (*niet: mijn ervaring is dat*), overtuigt lezer niet expliciet van trend (*niet: het advies is daarom....*)
7. Visueel in delen opgeknipt met duidelijke, korte kopjes, figuren/tabellen kunnen tekst ondersteunen, citaten met mate ingezet, signaalwoorden zoals:
 - Opsomming: *ten eerste, ten tweede, daarnaast, tot slot*
 - Tijd: *eerst, vroeger, tegenwoordig*
 - Tegenstelling: *echter, maar, desondanks*

3 ‘Goede praktijk’ (6)

Wat vinden vakdocenten van analyse?

- Meer grip op doelgenre en verwachtingen

“Zo heb ik nog nooit naar deze tekst gekeken!”

“De analyse heeft mij geholpen om inzicht te krijgen in wat een white paper nu eigenlijk is. Wat verwachten we van studenten, en hoe kunnen we ze daarbij ondersteunen. Dus vooral voor mijn eigen beeldvorming.”

- Inzicht in belang van (vakspecifieke) context

“Wat de analyse vooral heeft gebracht is inzicht in het feit dat context (het kunnen doorgronden van een tekst, het waarom ervan, de kenmerken, etc) heel belangrijk is voor studenten om een schrijftaak te kunnen vervullen en voor docenten om goed instructie te kunnen geven en straks het eindresultaat te kunnen beoordelen.”

- Breed toepasbare aanpak

“Ik zou zo’n analyse iedereen aanraden omdat het zorgt voor bewustwording van wat je vraagt en waarom en hoe je dat het best kunt ondersteunen.”

“Het uitpluizen van teksten pas ik nu ook toe in de herstartersklas voor de thesis, waar studenten erg enthousiast op reageren. Ik heb voor mijn eigen gevoel concretere aanknopingspunten wat betreft het uitleggen van de stof en zij geven aan een beter beeld te hebben van wat er als eindresultaat van ze wordt verwacht.”

4 Tot slot

Wil je als vakdocent werk maken van taal?
Zet eens een genrebril op! 🤔

Wil je meer weten?

c.a.j.kuiper@saxion.nl

